

OPIEKUN KATOLICKI

№ 30.

W pracy i oświacie, przyszłość nasza!

Rok XVI.

Bytom (Beuthen O/S.) dnia 27 kwietnia 1889.

„Opiekun Katolicki“ (dawniej „Gazeta Górnoszlącka“) wychodzi raz na tydzień co sobotę. Przedpłata kwartalna wynosi na pocztach jak i dla miejscowych 60 fenygów; w Austrii z przesyłką 50 cent.; w Ameryce 1/2 dolara. Listy nadsyłać należy franko pod adresem: Redakcyja lub Ekspedycyja „Opiekuna Katolickiego“ w Bytomiu (Beuthen O/S.) Dyngosstrasse 27. Za ogłoszenia płaci się od wiersza petytowego lub zajętego miejsca 20 fen.

Ogłoszenia przyjmuje Ekspedycyja w miejscu, jako też i w Wrocławiu Rudolf Mosse oraz Haasenstein & Vogler w Berlinie i Hamburgu. — W Warszawie Rajchman i Frencler, ulica Senatorska N. 18. — W Frankfurcie n. M. Daube & Co. — W Paryżu i na całą Francyzę A. Sławiński Paris Rue Véseléy Nr. 3. Rękopisma nadesłane Redakcyi nie zwracają się, lecz bywają niszczone.

Bytom, dnia 26 kwietnia.

W jednym z ostatnich posiedzeń sejmku obradowano nad żądaniem posłów duńskich, Johansena i Lassena, aby na nowo przywrócić w szkołach z ludnością duńską język duński jako wykładowy. Podobnie jak taki sam wniosek polski odrzucono i tenże, choć ci posłowie wykazali, że Duńczycy czują się bardzo tem pokrzywdzeni. — Poseł polski Czarliński gorąco przemówił na korzyść wniosku Duńczyków, oświadczając w imieniu Polaków: „Nie możemy przyznać rządowi prawa do zabierania języka jakimubądź narodowi, a w razie naruszenia go stawamy po stronie uciśnionych. Wyznamy bowiem zasadę, że kto innym wolności nie życzy, ten też jej wart nie jest“. Polacy bronią wszystkich, którym się dzieje krzywda, że nawet konserwatystów poprą, jeżeli kiedy znajdą się w biedzie. — Minister Gossler przemawiał za odrzuceniem wniosku, gdyż postępowanie rządu uważa za zgodne z prawem, a jednolitość państwa tego wymaga.

Plaga śląska.

Z Berlina piszą, że codziennie przybywa tam mnóstwo robotników ze Ślązka i Poznańskiego, dążących do Saksonii na robotę przez lato. Ten odływ najlepszych sił roboczych za-

W I A T R.

Wiatr powstaje przez poruszenie powietrza otaczającego kulę ziemską.

Jako woda w stawie czasami cicho stoi, a jej powierzchnia równa się gładziutkiemu zwierciadłu, podobnie i powietrze niekiedy jest ciche i spokojne, jakby go wcale nie było. A jako rzucony do stawu kamień wzruszenie wody sprawia, które się po całym stawie zwolna rozszerza, tak i powietrze może być w ruch wprawione, które się co raz dalszym warstwom udziela i ten ruch właśnie zwiemy pospolicie wiatrem.

Wiatr powstaje głównie przez zmianę ciepła i zimna. Przekonać się o tem można najwidoczniej w zimie, bo skoro otworzymy okno lub drzwi w izbie ogrzanej, ucieka ciepłe powietrze górą, a zimne ciśnię się dołem. Jak w izbie, tak dzieje się i wszędzie. Skoro w pewnej okolicy powietrze się więcej ogrzeje, natenczas zimniejsze weiska się z boku, ciągle wypycha w górę, a samo jego miejsce zajmuje w dole. Zmiana ta sprawia ruch ogólny i tak długo się powtarza, pokąd nie nastąpi równowaga, czyli pokąd powietrze nie przybierze wszędzie równego ciepła lub zimna. Po wyrównaniu ustaje ruch powietrza, czyli wiatr, a następuje cisza.

Wiatry są pod względem siły i szybkości swej różne i rozmaite noszą nazwy. Jeżeli wiatr

niepokaja powszechnie, a po zamierzonym sprrowadzeniu Włochów z Tyrolu nic sobie nie obiecują. Dobry to robotnik do nasypów ziemnych i brukowania, ale nie do prac rolniczych. Sprrowadzenie Chińczyków już wysmiane. Prasa niemiecka odzywa się teraz za otwarciem granicy dla robotników z Polski. Może jeszcze przyjdzie przeprosić tych, których wydalono.

Ze Sycowa zaś donoszą, że liczba parobków i dziewczek udających się na wędrowkę do Saksonii w roku bieżącym przewyższyła wszystkie lata dotychczas ubiegłe. Ze samego dworca w Sycowie odjechało przeszło 3,000. Codziennie odchodzi do 12 wagonów IV-tej klasy. W zeszły piątek taka się liczba zebrała, że wysłano nadzwyczajny pociąg z 14 wagonów. Znaczna liczba wsiada na kolei także na stacyach w Bralinie i Kępnie.

W sprawie preparatów nauczycielskich.

Regencyja lignicka wystósowała do powiatowych inspektorów szkólnych swego okręgu w sprawie nakłaniania młodzieńców do poświęcenia się zawodowi nauczycielskiemu następujące pismo:

„Rozporządzenie nasze z dnia 1 września 1887 roku—nr. 8,250—w którym zamierzaliśmy spowodować nauczycieli do liczniejszego przysposabiania młodych, stósewnych ludzi do zawodu nauczycielskiego, nie pozostało bez skutku. Przy-

rzecz jakąś w jednej sekundzie na dziesięć stóp unosi, zwiemy go wietrzykiem albo zefirem, jeżeli 16 stóp w jednej sekundzie przebiegnie, mierzonym, a jeżeli w tym samym czasie 24 stóp uleci—silnym wiatrem. Niekiedy przebiega on w jednej sekundzie 35 aż do 60 stóp drogi i zowie się burzą, która jest już w stanie drzewa z korzeniami powyrwać i dachy pozrzucać. A gdy wiatr jeszcze więcej niż 60 stóp w sekundzie przeleci, to już najwyższy stopień siły i szybkości osiąga i zowie się orkan lub uragan.

Rozumie się samo przez się, że na równinach panują silniejsze wiatry, aniżeli w okolicach górzystych, bo góry pęd jego wstrzymują, a silniejsze na morzu i tegoż wybrzeżach, bo tam droga najrówniejsza i żadnej nie ma tamy. Zniszczenia, jakie nieraz orkan sprawia, są okropne. Nietylko drzewa i dachy, ale największe kamienice i najsilniejsze wieże rozsypują się w gruzy, miasta stają się kupą rumowiska i zagrzebują żywoem setki ludzi. Nie jest to przesada, owszem pewna prawda, bo orkany takie już się zdarzyły, które kilka wielkich miast zniszczyły.

Równie straszliwy co do skutków swych, jest wiatr wirujący, czyli kręcący się, co zwiemy trąbą wietrzną. Można go czasami widzieć przed burzą, gdy prochem, sianem, słomą kręci, słupem się wznosi i potem w postaci słupa drogę przebiega. Wir ten powstaje wstedy, jeśli dwa przeciwnie sobie wiatry zetkną się razem. Ludzie zabobonni zwią ten wiatr tańcem szatana, któremu to zjawisko przypisują — co jest grzechem, gdyż Bóg tylko jest panem przyrody.

tem wykazało się, że po wsiach i małych miastach jeszczeby wielu chłopców było chętnych do obrania sobie fachu szkólnego, gdyby jako preparandzi w miejscu zamieszkania, albo też w najbliższem jego sąsiedztwie do seminarjum przygotowani być mogli. Byłoby to możliwem, gdyby nauczyciele szkół kilkuklasowych w oznaczonym celu wspólnie pracować zechcieli.

„Upraszamy więc pp. powiatowych inspektorów szkólnych odnośnie koła ciągle dla ważnej sprawy pozyskiwać. Stojące do naszej dyspozycji powiększone środki wprawiły nas w te szczególne położenie, że jesteśmy w możności pilną pracę nauczycieli, jako też ubogich młodzieńców, chociażby oni w domu rodzicielskim przebywali, pieniężnemi zapomogami obdarzyć.

Lignica, 5 marca 1888.

Królewska regencyja, wydział dla spraw kościelnych i szkólnych.

v. Seydenitz.“

Kongres w sprawie robotniczej.

Wielki kongres między narodowy w sprawie robotniczej ma być zwołany do Szwajcaryi. Wszystkie państwa europejskie odebrały zaproszenie na zjazd, celem którego będzie załatwienie za wspólnem porozumieniem ważnej sprawy ekonomicznej i uregulowanie roboty fabrycznej. Śmiało przyznać można, iż żaden z kongresów nie miał wdzięczniejszego zadania. Myśl sama nie jest

Ten także niekiedy przybiera okropne rozmiary i wszystko co mu drogę zajdzie, rwie i niszczy, zwierzęta w powietrze podnosi — i domy nawet zawala.

Prócz wirującego wiatru, zdarza się jeszcze tak zwana „trąba morska“, która kręcąc się, wodę morską ze sobą w górę słupem kręci i ją czasami aż do 2,000 stóp wysokości wyciąga, a potem z szumem i trzaskiem gwałtownym napowrót do morza spuszcza. Biada okrętom znajdującym się w bliskości trąby morskiej, bo spadek wielkiej masy wody takie wzruszenie w morzu sprawia, tak wielkie bałwany z wody czyni jako najwyższe góry i okręta nietylko zalewa, ale aż do dna morskiego ciężarem przyciska.

Obok tych gwałtownych, silnych niebezpiecznych wiatrów są jeszcze inne zdrowiu szkodliwe. W Arabii, z którego trzej mędrych urodzonymu w Betleem Chrystusowi pokłonić się przyszli, wieje w lipcu i sierpniu wiatr zwany: „Samun“. Zawiewa on od krajów gorących, a sam tak jest piekący, że rośliny i drzewa w mgnieniu oka wysusza, a nawet parzy ludzi i zwierzęta. Ze znaków zawsze pewnych wiedzą już mieszkańcy, że wnet się pojawi, i albo się do podziemnych lochów kryją, albo gdy ich prędko zaskoczy, kładą się twarzą na ziemię, aby ująć śmierci. Wiatr ten i do Włoch zachodzi, ale tam nie jest już tak piekący, bo przez morze przeciągając ostudza się. Włosi nazywają go „Siroko“.

U nas także wieje raz wiatr gorętszy, a raz chłodniejszy, a zjawisko to tłumaczy się w tem

nową. Już w r. 1861 wystąpiła Szwajcarya z podobnym projektem, ale wówczas przeprowadzenie go okazało się niemożliwym. Dziś wreszcie wniosek rządu szwajcarskiego doczekał się uznania, i według wszelkiego prawdopodobieństwa urzeczywistnionym będzie. Zważywszy, że wszystkie państwa europejskie prawie bez wyjątku zajęły się uregulowaniem stosunków pracy i opieką nad robotnikami, zdaje się, że przyjsciu do skutku zamierzonego kongresu nie powinny stanąć poważne przeszkody na drodze, tem bardziej, że zamiarem rządu szwajcarskiego jest danie pod obrady wspólne dwóch tylko najgłówniejszych punktów ustalenia warunków przemysłowej pracy i życiowych stosunków robтника. Szczegóły zaś są następujące: 1) praca niedzielna w fabrykach ma być zniesiona; 2) określony ma być wiek, w którym małoletni de robót fabrycznych przyjmowani być mogą; 3) określony ma być dzień normalny roboty dla tychże małoletnich; 4) zakazanie używania pracy kobiet i dzieci w zakładach zdrowiu szkodliwych; 5) ograniczenie nocej pracy kobiet i dzieci i określenie właściwe dla każdego kraju sposobu przeprowadzenia powyższych postanowień. Jeżeli Szwajcaryi uda się przeprowadzić postanowione wnioski, działanie jej cywilizacyjne podniesie znacznie w świecie jej znaczenie. Na orężną wojnę ludzi przeciw ludziom wynalazła Szwajcarya łagodzący i zbawienny środek, a tym jest czerwony krzyż genewski, obecnie ta sama Szwajcarya szuka lekarstwa na przemysłową wojnę ludzi z maszynami!

Przegląd polityczny.

NIEMCY.

Berlin. Cesarzowi niemieckiemu w podróży do Anglii — jak donosi półurzędowa gazeta „Post“, towarzyszyć będzie hr. Herbert Bismark.

— Rada związkowa przyjęła projekt do ustawy dotyczącej spółek zarobkowych z poprawkami poczynionymi przez parlament.

sposób, że wiatr południowy, czyli z gorących krajów jest ciepły, północny zaś od ledowatego morza i kraja zimnych, ostry i przenikliwy. Ale ponieważ my od południa i północy dość daleko mieszkamy, więc wiatr u nas ani nadto skwarnym, ani nadto mroźnym być nie może, bo się w drodze albo ostudza, albo ogrzewa.

Przytoczywszy szkłęę, winniem również wspomnieć o pożytkach, jakie wiatr nam przynosi!

Gdyby wiatr nie przewiewał, morza i w ogóle wody zamieniłyby się w kałużę stęchlą, wydawałyby szkodliwe wyziewy, zrodziłyby zarazę i merowe powietrze, wiatr zaś wodę porusza i od zgnilizny ją chroni. Gdyby nie wiatr, powietrze same ciągle spokojnie stojące zepsułoby się i napelnitoby świat i ludzi niezliczonymi chorobami; gdyby nie wiatr chłodny, spiekałby wszystkoby wypalił i wyniszczyl; gdyby nie wiatr gorący, śnieg długoby leżał w górach i dolinach i nie dalby dojrzeć zbeżom ani owocom; gdyby nie wiatr, ziemia po ulewnym deszczu stałaby się błotnistem jeziorem i potrzebowałaby do osuszenia się 10 razy więcej czasu, aniżeli przy wietrze.

Wiatr pędzi młyny i okręta, wiatr rozgania chmury, aby się w jednym miejscu nie gromadziły, rozdzielając je w równej prawie mierze na wszystkie strony. Wiatr rozwiewa dym i mgłę, któraby przy ciszy mgła zalegała i ludzi dusiła, wiatr przyczynia się do odświeżania powietrza i zdrowia, wiatr przynosi nakoniec jeszcze wiele innych niewidomych i niewiadomych pożytków.

Chwalmy więc mądrość i moc Stwórcy, który wszystko roztrzeplnie i dobrze urządził, który jednej i tej samej rzeczy użyć może dla pokarania i dobra naszego.

— Rząd niemiecki zawarł ostatecznie układ z fabryką broni o dostarczenie w jak najkrótszym czasie 450,000 karabinów systemu Mannlicher'a.

— Wolnomyślni stawili wniosek w parlamencie, aby rząd wynagradzał nieuzasadnione prawnie zakazy wychodzenia pism czasowych.

— Dr. Jan Bernard Brinkmann, biskup monasterski zakończył w sobotę życie. Zmarły podczas walki kulturalnej kilkakrotnie był więziony, wreszcie na mocy praw majowych „pozbawiono go urzędu“ i wydalono z kraju. Osiem i pół roku przebył na wygnaniu w małej wiosce holenderskiej, aż wreszcie w r. 1884 wrócił do swej dycezyi, którą aż do śmierci zarządzał.

— „Reichsanzeiger“ publikuje nową ustawę o kolejach drugorzędnych.

— Konferencya w sprawie wysp Samoa zbierze się na pierwsze posiedzenie 1 maja w Berlinie. Przewodniczyć ma hr. Bismark, który razem z radcą legacyjnym p. Krauel zastępuje na konferencyi Niemcy.

„Koeln. Ztg.“ przygania rządowi Ameryki północnej, że wysłał na konferencyę berlińską, między swymi zastępcami p. Botes, znanego przeciwnika Niemiec, oraz w charakterze płatnika konsula generalnego Sewalla, który właśnie w sprawie samońskiej odznaczał się nieprzychylnem dla Niemiec usposobieniem. Pismo kolońskie widzi w tem wprost cęćg nieustąpienia w niczem ze strony amerykańskiej i wątpi, czy konferencya będzie miała jaki dodatni skutek.

— Podróż króla włoskiego z rewizytą do Berlina zapowiadają na 18 lub 20 maja i dodają, że w otoczeniu króla będzie i minister Crispi. Król ma zabawić cały tydzień w Berlinie.

ROSYA.

Z Rosyi nadchodzą od kilku dni wcale złe wiadomości, które po rozmaitych pismach między telegramami prywatnie napotyamy co chwila. „Neue Wiener Tagbl.“ dowiaduje się przez Bukareszt o zamachu na cara w Gieczynie i to za pomocą bomby. Car ma być ranny. Sprawcą ma być oficer gwardyjski. Wiadomość ta zdaje nam się jednakowoż bardzo podejrzaną.

— Rząd rosyjski zamierza obsadzać odtąd urzędy sędziów w prowincjach nadbaltyckich wyłącznie prawnikami rosyjskiego pochodzenia.

AUSTRYA.

Cesarz austriacki zatwierdził już nową ustawę wojskową dla Austrii i Węgier.

— Stan zdrowia cesarzowej Austriackiej znacznie się polepszył; pogłoski i pogorszeniu szerzone przez dzienniki, okazały się mylnymi.

— Arcyksiężna Stefania otrzyma od Papieża „złotą różę“. Różę tę zwykli dawać Papież osobom wybitniejszego stanowiska w świecie, odznaczającymi się nadzwyczajnymi cnotami.

AMERYKA.

Wysłańcy amerykańscy na konferencyę do Berlina w sprawie Samoy wyjechali zeszłej soboty z Ameryki. Przez czas konferencyi zgodzono się trzymać tylko 3 okręty wojenne, z strony Niemiec, Anglii i Ameryki po jednym, na wybrzeżach wysp spornych.

— Amerykański prezydent Harrison rozporządził, aby 30 kwietnia, jako w setną rocznicę objęcia prezydentury przez Waszyngtona, który to wywalczył Ameryce, zależnej od Anglii, wolność, odbyły się wszędzie uroczyste nabożeństwa dziękczynne. Dnia poprzedniego odbędzie się na uczczenie tej pamiątki w Nowym Jorku bal tak wspaniały, jak może nigdzie jeszcze nie był. Najwyżsi urzędnicy całego państwa mają się zebrać, a obecnych ma być 7 do 10 tysięcy osób.

donoszą, że pełnomocnicy niemieccy zdołali u dowódcy powstańczych Arabów przy granicach Zanzibaru, u znanego Buszyra, wyjednać krótkie zawieszenie broni. Wszelako do zawarcia pokoju daleko, sądząc z usposobienia Buszyra dla Niemiec. Kazał on bowiem uchwycić tych robotników tuziemców, którzy pomagali jako najemnicy Niemcom przy naprawianiu budynków w Bagamoyo i za karę kazał im uciąć prawą rękę.

Rady młodemu rzemieślnikowi.

Pamiętaj, że czas jest to samo, co pieniądze. Kto może zarobić trzy marki na dzień, a przez pół dnia spaceruje i nie nie robi, choćby wydawał podczas próżnowania dziesięć tylko fennygów, wydaje daleko więcej, bo nie zarabia 1 mrk. 50 fen. Pamiętaj, że i kredyt jest to samo, co pieniądze. Kto zostawia w mem rękę swoje pieniądze, oddaje mi procenta, czyli oddaje całe zyski, które za ich pomocą zarobić mogą. Zyski te dojdą do znacznej wysokości u osoby mającej zaufanie i umiejącej pieniądze używać. Pamiętaj, że pieniądze mogą się mneżyć nieskończenie. Pieniądz rodzi pieniądz. Z trzech marek będziesz miał cztery, potem pięć, a nakoniec sto. Im ich jest więcej, tem się więcej pomnażają, a zysk rośnie co chwila raptowniej. Kto zabija prośną maciorę, niszczy jej plemię na tysiące generacyi. Kto zabija markę, traci wszystko, co by przyniosła, to jest tysiące marek. — Pomnij na to przysłowie: „że kto regularnie płaci, jest panem cudzego worka“. Kto jest znanym z tego, iż długi swoje w przyrzeczonej czasie uiszcza, ma w każdym zdarzeniu otwarte kieszenie u swoich przyjaciół. Jestto rzecz nader ważna. Po pilności i oszczędności nie więcej nie pomaga młodemu człowiekowi na świecie, jak rzetelność w interesach; nie przetrzymaj więcej ani godziny na czas oznaczony pożyczonych pieniędzy: raz złamane słowo może ci zamknąć raz na zawsze kieszeń przyjaciela. W zachowywaniu swego kredytu najmniejszej strzedz się trzeba okoliczności. Kiedy wierzyciel słyszy twój młotek o godzinie 5-tej rano, lub 10-ej w wieczór, staje się na sześć miesięcy cierpliwym; ale kiedy cię ujrzy w godzinach od pracy grającego w bilard, lub śpiewającego w szynkowni, posyła zaraz nazajutrz po swoje pieniądze; woli odbierać częściami, niż czekać niepewnej całości. Pilność w pracy pokazuje nadto, że pamiętasz o tem, co komu winien; nadaje ci postać człowieka starannego i uczciwego powiększa bardziej twój kredyt. Jednym słowem, wiedz o tem, że droga do majątku zależy na tych dwóch wyrazach: pracy i oszczędności; nie trwój ani czasu, ani pieniędzy i używaj ich jak najlepiej. Kto zarabia uczciwie, a zarobek, zaspokowszy konieczne wydatki, oszczędza, musi stać się bogatym; chyba Opatrzność, co rządzi światem i której winniśmy prosić w każdym naszym przedsięwzięciu o błogosławieństwo, rozporządzi inaczej.

Wiadomości miejscowe i potoczne.

Bytom. Święta przeminęły spokojnie, lecz przynajmniej powietrze zwiastowało nam w całej pełni wiosnę. W pierwsze Święto mieliśmy grzmoty połączone w tutejszej okolicy z deszczem, a w drugie najpiękniejszą pogodę.

— Dowóz rosyjskiego zboża powiększył się znacznie w roku bieżącym. Przeszłego roku dowieziono do Prus w pierwszym kwartale t. j. od 1/13 stycznia do 15/27 marca

46,170,000 pudów. W roku bieżącym zaś dowieziono w tychże samych miesiącach 51,662,000 pudów.

□ **Królewska Huta.** Największą kopalnią jest bez wątpienia „der Waldensteinsegrube“, gdyż 400 metrów.

γ **Poznań.** Zmarły tu dr. Koczorowski zapisał w testamencie Siostrom Miłosierdzia i Elżbietankom po 9 tysięcy marek. Swemu przyjacielowi dr. Batkowskiemu instrumenta lekarskie i meble z jednego pokoju. Ks. Cichowiczowi z Łodzi, jako przyjacielowi meble z drugiego pokoju. Dla rodziny znaczny kapitał, wnukowi swemu Asnykowi 150.000 marek.

— Dnia 18 b. m. o godzinie 5 1/2 rano został tu stracony zbrodniarz Emanuel Janesch z Karlsruhe.

• **Z Woźnik** donoszą, że od 13 b. m. nie wolno rzeźnikom z Ślązka zakupować w Królestwie Polskiem trzody chlewnej, chyba, że wykupią patent gildijny, kosztujący rocznie 718 m. Rozporządzenie to wyegzaminowano w Kozigłowach i Ziarkach. Również donoszą z Mysłowic o podobnym rozporządzeniu.

β **Racibórz.** Woda w Odrze po raz trzeci w roku bieżącym przyrasta, wyrządzając wszelkie szkody rolnikom, których pola i łąki od wielu tygodni są zalane.

Rozmaitości.

* Na 3 lat cuchthauzu skazano w Kolonii jedną matkę, a raczej hygienę, która swemu dziecku wybiła zęby, całymi dniami samotnie je zamykała i z jednego talerza z psem i kotem razem jeść mu kazała.

* Pięćdziesięciu murzynów sposobi się obecnie w Rzymie do święceń kapłańskich, aby potem wrócić między swoich, prowadzić dzieło rozkrzewiania wiary św.

* W Królewcu zamordowano 24-roletnią Henrykę Massuth, dziewczynę lekkich obyczajów. Gdy matka jej weszła rano do pokoju, zastała córkę w kałuży krwi z przetrziętym gardłem. Podejrzanego o samobójstwo jej przyjaciela robotnika F. osadzono w więzieniu śledczym.

* Pewien restaurator, wysyłając list, przyklepił na kopercie zużyty już i ostygnięty zna-

czek pocztowy, z którego zwręcznie wydrapał ślady stępla. Za to przewinienie skazał go sąd karny na 3 miesiące więzienia.

* Żona pewnego szewca we Lwowie czuła się bardzo obrażoną, gdy mąż przez cały tydzień przychodził pijany i zaraz się kładł spać do łóżka i spał jak zarżnięty. Aby go w domu na dłuższy czas zatrzymać, ogolila mu głowę, gdy spał. Kochany mążulek wstydząc się ogolonej głowy, nie tylko przez miesiąc cały z domu nie wychodził, ale przyzwyczaił się raz na zawsze siedzieć w domu.

* Ks. dziedziczny Oldenburga wraz z małżonką są w podróży do Indji wschodnich i zatruli się w drodze skutkiem użycia w kuchni niepobielanych naczyń miedzianych. Skończyło się przecież na lekkich cierpieniach.

* Ceny na chmiel w Nowym Tomyslu są następujące: piękny wyborowy towar 120 do 140 marek, mniej piękny 110 do 120 mark., średni 55 do 70 mark., pośledni niżej 40 marek za centnar.

* Mgły, jakie panowały teraz niedawno w okolicy Gdańska, pomyslnie były bardzo dla polowu jesiotrów, lososi i śledzi.

* W Inowrocławiu szukano w kopalni soli kali lub kainitu wprawdzie nadaremnie, ale za to odkryto znów wielki pokład soli, który na bardzo wielką liczbę lat zadość uczyni potrzebie tego materiału. — Skutkiem zawiei śnieżnych i dla braku wagonów w Królestwie Polskiem, wywóz soli z Inowrocławia tam dotąd w ostatnim kwartale był bardzo znaczny.

* Ks. biskupowi chełmińskiemu przesłało Towarzystwo ubezpieczeń od ognia „Colonia“, w którym są zabezpieczone wszystkie kościoły diecezji, 2971 mrk. na cele dobroczynne.

* Okręt awizowy „Grille“ z wojennej niemieckiej marynarki osiadł na mieliźnie pod Karwenbruch. Parowiec szczeciński „Vineta“ pomógł dość znacznie uszkodzonemu okrętowi Grille wydobyć się na morze i pociągnął go potem za sobą do Nowego Portu, zkąd Grille zabrano do cesarskich warsztatów okrętowych celem gruntownej reparacji.

* Dwór papieżki, jak donosi jedno z pism monachijskich, tworzą: 120 prałatów domowych, 170 tajnych podkomorzycy, 6 podkomorzycy, 200 podkomorzycy honorowych, 130 nadliczbowych, 20 kamerdynerów, 30 oficerów gwardii szlacheckiej, 60 gwardzistów, 14 oficerów gwardii szwajcarskiej i pałacowej, 7 kapelanów honorowych, 7 kapelanów honorowych zagranicznych, 20 tajnych sekretarzy, 10 intendentów i maszta-

lerzy, 60 oddźwiernych itd. W ogóle do dworu papieżkiego należy 1,160 osób.

* W Ameryce liczba katolików wynosi przeszło 12 milionów dusz. Jest tam 7,353 katolickich kościołów i 1,480 kaplic, 8118 księży, 73 biskupów, 13 arcybiskupów i 1 kardynał. Jedna piąta część całej ludności w Ameryce jest katolicką.

* Łosoś z pomiędzy wszystkich ryb najszybciej płynie. Obliczono, że zdolny jest przebyć w ciągu godziny 40 kilometrów.

* **Kat Krauts** dorebił się na smutnem stanowisku swoim tege rozgłosu, że się sprawami jego osobistymi zajmuje prasa w ogóle, a nawet telegraficznie wiadomość e nim rozgłasza. Pisałszy już, że pobił człowieka tak, iż śmierć skutkiem tego nastąpiła. Stało się to gdzieś w szynku. Pobity był pomocnikiem Krautsa i nazywał się Gannrich. Krauts kopnął go tak nieszczęśliwie nogą w brzuch, że biedak wśród strasznych boleści wnet w szpitalu umarł. Zeszłej środy rozkazała prokuratura aresztować Krautsa w Szpandawie, gdzie jest w rzeźalni koni zatrudniony. Przewieziono go też w środę wieczorem do więzienia śledczego w Moabitcie. Być może, że na dłuższy czas trzeba będzie kogoś innego na kata. Krauts więc sam sobie przez swój postępek wytworzył konkurenta. Krautsa w bieżącym tygodniu ma dokonać egzekucji ścięcia na prowincyi. Nie wiadomo atoli, czy pana kata wypuszczają z więzienia śledczego. Żona Krautsa uciekła od męża, zabrawszy ze sobą wiele rzeczy. Krauts posadzał swego pomocnika, że mu żonę bałamucil i pobił go wskutek tego tak bardzo, że nieszczęśliwy wkrótce umarł.

(N A D E S Ł A N O)

DLA GŁUCHYCH.

Pewna osoba, która prostym środkiem od 23-letniej głuchoty i szumu w uszach wyleczoną została, jest gotowa, opis tego środka w języku niemieckim życzącym sobie tego bezpłatnie przesłać. Adr.: J. H. NICHOLSON. Wien IX, Kollingasse 4.

Kurs pieniężny.

Za Rubla płać - - - - 2 M. 17 1/2 fen.
Za Guldena - - - - - 1 „ 69 „

Otwarcie interesu.

Wszystkim przyjaciółom i znajomym podaję do łaskawej wiadomości, że objąłem

B. Schlesinger'a Hotel i Restauracyę

Ul. pocztowa, naprzeciw sądu ziemiańskiego polecając się łaskawym względom.

Z uszanowaniem

Franciszek Krall w z.

Wszystkie lokale odnowione.

Wiktor Langer'a

fabryka kielbas etc.
Bytom, ul. dworca kolei żelaznej 17.

(naprzeciw dworca górnośląskiego)

poleca

Szynki, mięso wędzone, różne gatunki kielbas
po najprzystępniejszych cenach.

Wielką ilość

dobrego piasku

do murowania

ma tanio do odstąpienia

Goldstein'a piła parowa

w Bytomiu

(Beuthen O/S.)

Do siewu

polecam:

Ćwikłę żółtą i czerwoną, Marchew żółtą i czerwoną, Konieczyne (krasikon), Trawy różne gatunki, jak i amerykański tak nazwany „Virg. Pferdezaht mais“

Bytom, Rynek.

R. Generlich,

kupiec.

Kto chce mieć dobrą tabakę do fajki, ten niech sobie kupi tytoniu tak nazwanego

„Pastoren Tabak“ paczki po 1 i 1/2 funta

— jedyny skład u mnie — oprócz tego polecam mój skład znany i renomowany od lat 40 tabaki do niuchania (snupania) jako to:

H. Raeborska Esigger, Rosan Maruba, zieloną tabakę na oczy
Carotten, Pariser Ropé, Cardinal.

Bytom.

HUGO ERTEL.

(dawniej I. B. Schnapka.)

C. ADAMSKI
POZNAŃ
BAZAR.

Sprzedaję **czapek** mego fabrykatu na Górny Ślązk powierzyłem p. J. Rohner'owi w Bytomiu polecam takowe po cenach fabrycznych.
C. ADAMSKI, Poznań Bazar.

Odwoluję się na powyższy anonis, polecam znane czapki p. C. Adamskiego z Poznania po cenach fabrycznych jako to:

Nr 1 po 3,50 M. | Nr 3 po 2,50 M.

„ 2 „ 3,00 — | „ 4 „ 2,00 —

J. ROHNER w Bytomiu.

Polecam po najtańszych cenach mój wielki skład pięknie palących się

Cygar

1 kista (100 sztuk) po 2, 2,25, 2,50, 2,70, 3, 3,10, 3,30, 3,60 i t. d. i t. d.

Prawe wina

od najtańszego do najwyborniejszego gatunku.

Bytom.

FR. ZAWISCHA.

Obok starego kościoła farnego, ulica tarnowicka Nr. 36.

Wszelkie gatunki

Wina we flaszkach

z król. węgiersko-ziemskiej głównej piwnicy zbiorowej w Budapeszcie.

polecamy po najtańszych oryginalnych cenach.

Przy tej sposobności polecamy także nasze towary kolonialne (korzenne) po najtańszych cenach.

Józef Kaller, Henryk Kaller,

ulica Tarnowicka 24. **BYTOM.** ulica Krakowska 11.

Polecam Szanownej Publiczności łaskawym względom moją

Fabrykę Cygar

obstującą w wyborny towar. — Kto bowiem komus zrobić zamysła prezent z dobrych a tanich cygar, niech przybędzie, a przekonana się o prawdzie.

Przy tej sposobności zwracam uwagę Panom Oberzystem na moje tanie, a znakomite cygara.

Józef Fielauf, fabryka cygar

w Bytomiu [Beuthen O.-S.], ulica dworca kolei żelaznej № 38/39.

2 lajerkki

6 do 8 sztuk grające, są tanio do sprzedania u

Fr. Pinkowskiego, księgarza.

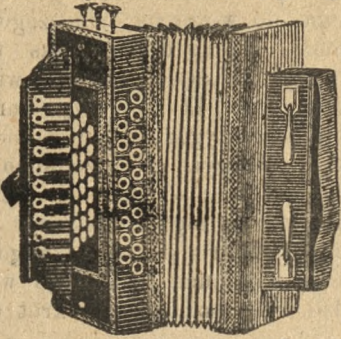
Królewska Huta, Kronprinzstr. 77.

Równocześnie polecam łaskawej pamięci mój wielki

SKŁAD

skrzypcy,

klarnetów,

harmóników,

SKŁAD

cytr,
skrzyneczki grające itp.

Baugewerk-, Maschinen- und Mühlenbau-Schule

Neustadt in Mecklenburg. Auskunft durch den Director Jensen.

Świece do Komunii św we wszystkich wielkościach i cenach poleca

Bytom, Rynek.

R. Generlich,

kupiec.

500 M. w złocie

zapłaci wynalazca, jeżeli od Crème Grolsch nie zgina wszystkie nieczystości skórne, jako to: **piegi, plamy wątrobiańskie, ogorzalność, zaskórnik, czerwoność nosa** itp. Pleć zaś aż do starości utrzyma się świeżo i młodo. Cena M. 1,50. Dalej poleca się Dr. Johann'a niewyrównany **proszek na zęby** po 25 fen. Dr. Johann'a ulepszony **Mentholin** po 40 fen. przeciw bólesciom głowy, satarowi (rymiu).

Jedyny skład u

J. A. Adamietz,

w Bytomiu, Fryd. Wilh. pl. i w Lipinach.

Drzewka owocowe

szczypione: jabłunki i gruszki w najlepszych tutejszym stosunkom przyzwyczajonych gantankach poleca z własnej szkółki

Bernard Letzel

w Bytomiu, ulica Dyngos.

Niniejszem donoszę uniżenie, że z dniem 1 kwietnia t. r. objętem całkowicie odnowioną

Restauracyę-Strzelniczy.

Staraniem mojem będzie, aby były zawsze **dobre potrawy i napoje**, jak nie również skora usługa.

Polecam się więc łaskawym względem i pamięci

Bytom, w kwietniu 1889.

Z uszanowaniem

Franciszek Bänsch.

Wielki skład

INSTRUMENTÓW

F. RUTSCH,

fabrykant instrum. muzycz.

w Bytomiu,

ulica gliwicka nr. 6

Szanownej Publiczności Bytomia i okolicy donoszę jak najprzejmiej, że z dniem 1 kwietnia tego roku przeniosłem mój skład instrumentów, jak i warsztat z placu Fryderyka Wilhelma na

ulicę gliwicką nr. 6.

Polecając się łaskawej pamięci, przyrzekam skora i sumienną usługę, także przy wszelkich reperacyach instrumentów, harmoników itp.

Bytom.

Fr. Rutsch.

naprzeciw p. Lomitzka
składu żelaza.

Zaszczytne świadectwa i uznania tysięcy rodzin i z urzędów domowych jak i urzędów państwowych i z sfer najwyższych.

Świetne dogodne wynalazi badacza natury Ernst'a Flothow w „naturalnem“ pielęgnowaniu domu i ciała.

„Hautschutzwasser“

przeciw pasożytom skórnym itp. flaszka po 1 i 2 M.

„Haarschutzwasser“

przeciw różnym chorobom włosów. Flaszka 1 i 2 M.

„Mund u. Zahnschutzwasser“

przeciw bakterynom zębowym. Flaszka po 1 i 2 M.

„Antisept. Zahnpulver“

dla pielęgnowania zębów, w puszkach po 1/2 i 1 M.

Kto dba o swoje zdrowie, niech używa środków ku temu służących.

„Pflanzen-Pomade“

dla pielęgnowania włosów, w puszkach po 1 i 2 M.

„Pflanzen-Haaröl“

dla wzmocnienia włosów, flaszka po 1 i 2 M.

„Vegetabil. Hautseife“

dla pielęgnowania skóry, sztuka po 60 fen. 3 szt. 1,50 M.

„Bleifreier Hautpuder“

dla d m i dzieci w puszkach po 1/2 i 1 M.

Od lat wielu wyborne środki zaradcze dla domu i rodziny:

Flothow'a „wolny od trucizny“ środek przeciw szczurom i myszom w pudełkach po 1 1/2, 3, 6, 12 M. z nauką użycia,

uwalnia domostwa najpewniej i w bardzo krótkim czasie od wszelkich szkodliwych szczurow, myszy itp.

Flothow'a „wolne od trucizny“ droszek i tynktura przeciw robactwu w pudełkach i flaszkach po 1/2, 1, 2, 4, 7 1/2 M. z nauką użycia, zabijają najpewniej i prędko każde robactwo jak to: szwabły, rusy, plusy, pchły, mole itp. i zniszczają do szczytu niebezpieczne zarodki (jajka, larwy, pupile itp.)

Tylko w ten czas te środki prawdziwe, jeżeli opatrzone są znakiem na czele umieszczonym.

Katalogi, świadectwa, cenniki, sposoby użycia darmo i opłacone.

Główne zastępstwo na Wrocław i okolice: **Eduard Gross** nadworny dostawca Wrocław (Breslau) Neumarkt 42. — W Bytomiu n./O. (Beuthen a./O.) **Leon Schnurpfeil**

Profes. Dr. Liebers. **Nerven-Elixir.**
Nieprzerównany przy słabościach nerwowych jak to: w stanie słabości, bólesciach głowy, biciu serca, lekliwościach, złemu usposobieniu, braku apetytu, złemu trawieniu i innym dolegliwościom odpływom i t. p.
Obszerniej w dołączonym do każdej flaszki prospekcie.
Nerven-Elixir nie jest żadnym środkiem tajemniczym, gdyż do każdej flaszki dołączony opis części składowych. Po dostaniu prawie we wszystkich aptekach fl. 3 Mk., 5 Mk. i 9 Mk. Na próbę flaszka po 1 Mk.
Książkę „Krankentrost“ przesyłam każdemu darmo i opłaconą. Zamówić ją sobie, przez kartę pocztową wprost albo w składach.
Główny skład M. Schulz, Emmerich.
Do dostania także: w Bytomiu: Stara apteka; w Tarnowskich Górach: w aptece Eskulapa; w Katowicach: w aptekach, jak i we wszystkich aptekach Śląskich.

20 zdalnych i trzeźwych ceglarzy

poszu-uje **J. G. in. ,**
w Bytomiu.

Manneschwäche

vor. ügch aber die hartnäckigen, scheinbar unheilbaren Fälle, heilt gründlich und dauernd ohne Berufsstörung gestützt auf 27-jährige Erfahrung.
Prof. med. Dr. Bisenz Spezialist für Geschlechts-Krankheiten.
Wien, IX., Porcellang. 31a.
Auch brieflich samt Besorgung der Arzneien. Dasselbst zu haben das Werk „Die männlichen Schwächezustände deren Ursachen und Heilung“, (14 Auflagen). Preis 1 Mk. in Briefmarken.

Mayer'a

Benedyktyńska z Pepsina
Friedrich Ernst Meyer & Cie.

Bielefeld,

uznana jako najwybornejší środek spożywczy, najlepszy środek domowy, w cierpieniach żołądkowych i w utrudnieniach trawienia, a mianowicie przy słabym trawieniu, braku apetytu, odbijaniu się, zgadze po jedzeniu, ociężalności, słabości, mdłościom, chęciom do wymię, ciśni niu żołądka, bladacze. Skutek niezawodny, przy ogólnem osłabieniu, braku krwi itp. Sprawiedony środek wzmacniający dla powstałych z choroby. Skutkuje powoln Smak bardzo miły! W 1/2, 1/3, 1/4 i 1/5 litrowych flaszki ch. Do dostania w Bytomiu: w cukierni **Alb. Danziger'a** i **Max'a Piwonier'a**. Dalsze składy urzędzi **F. E. M. & Cie.**